

Büszke Kiskun Tábor, 2009–2018

A Pásztortűz Egyesület Kiskunhalason 2009-ben indította útjára helytörténeti-honismereti, napközis táborát. A Kiskunhalasi Városi Könyvtárral együttműködve tartja meg évről évre a három-ötnapos programot.

Az egyesület 2008 óta közel 350 programot szervezett, könyvbemutatókat, kiállításokat, táncházakat és egyéb kulturális eseményeket. Ennek a sornak az egyik emblematisz rendezvénye lett a Büszke Kiskun Tábor. Emellett mintegy 40 civil szervezettel, intézménnyel vannak együttműködési megállapodásban. Ezzel is segítve a civil társadalmi szerepvállalást és kibontakozást. Önkéntességet népszerűsítenek 2009 óta. Huszonnyolc önkéntesük jár temetőtakarításokra, gyermekprogramokra. Eddig mintegy 100 önkéntes lehetőséget szerveztek. A Települési Értéktárba 180 javaslatot küldött be az egyesület vagy annak valamely tagja. A Megyei Értéktárba három halasi értékből egyet az ő javaslatuk alapján nyilvánítottak megyei értéké. A közösségteremtő céllal megvalósult rendezvények ingyenesek. Mindenki számára elérhetőek, ezzel biztosítva az esélyegyenlőséget. Rendkívül fontosnak tartják a gyermekek és a fiatalok körében végzett ismeretterjesztő, értékközvetítő tevékenységüket, rendszeresen szerveznek számukra táncházakat, kézműves foglalkozásokat, nyári táborokat.

A Büszke Kiskun Tábor 2009 óta a napközi mellett lehetőséget ad tartalmas és színvonalas kikapcsolódásra. Célja, hogy még közelebb hozza a diákokhoz a város és környékének történelmi örökségét. A kiskunsági ember keze nyoma minden alkalommal árulkodik arról, hogy kik is éltek itt. Elődeink ránk hagyott építményei, és azok védelme és ismerete alapvető célja kell hogy legyen minden lokálpatrióta embernek. Helytörténészek, néprajzkutatók és tanárok előadásai is segítik majd ennek a tudásnak az elmélyítését.

Egy példa az előző évek egyik heti programjából: hétfő – *Halasi és kiskun örökségünk* – helytörténeti előadások, játékos feladatok a kiskunhalasi városi könyvtárban, majd helytörténeti séta a városban; kedd – *Kistérségünk kincsei* – kirándulás Kunfehértóra – séta a holdrutás erdőben, tájházlátogatás, séta és strand Fehértónál; szerda – *Őseink nyomában* – utazás Ópusztaszerre – a Feszty-körkép megtekintése, séta az emlékparkban; csütörtök – *Pásztorok hagyatéka* – utazás Bugacra – kirándulás a Pásztormúzeumhoz; péntek – *Halasi épített örökségünk gyerekszemmel* – feladatok és kreatív műhelymunka a könyvtárban.

Szeretnék, hogy minél több kiskunhalasi és környékbeli 10 és 18 év közötti gyermek ismerne meg a település történetét. Céljuk, hogy a szülőhelyükhöz való vonzódás kialakuljon és megmaradjon. Büszkéek legyenek arra, hogy itt születtek, és lehetőség szerint emiatt maradjanak is itt a szülővárosukban, ahol később munkát találnak és családot alapítanak. Több gyermek jut ingyenes táborozási lehetőséghez. A családok biztonságban tudhatják gyermekeiket.

Ha ide ellátogattak és résztvevői voltak a programoknak, akkor hisszük, hogy a helytörténetet megkedvelő gyermekek jobban vonzódnak lakóhelyükhöz. Önkénteseket is igyekeznek bevonni. Ebben a programsorozatban az egyesület kiemelten együttműködik a kilenc helyi általános és középiskolával (Kertvárosi Általános Iskola, Felsővárosi Általá-

nos Iskola, Fazekas Mihály Általános Iskola, KRK Központi Általános Iskola, Szent József Katolikus Általános Iskola, KRK Szilády Áron Gimnázium, Bibó István Gimnázium, II. Rákóczi Ferenc Katolikus Szakközépiskola, Kiskunhalasi Vári Szabó István Szakközépiskola Szakiskola és Kollégium).

Kilenc év alatt sok kiskunvári településen jártak (pl. Kunfehértó, Kecel, Kiskunmajsa, Jakabszállás, Bugac stb.). Hosszú időn át voltak visszajáró gyermekek, akiknek ez volt az egyetlen táborozási lehetőségük. Ezt várták a nyáron a legjobban. Voltak gyermekek, akik végigfotózták a tábort és a közösségi oldalakon büszkén mutatták be, hogy hol jártak. Voltak diákok, akik essét írtak, mások még naplót is vezettek ezekről a napokról. Sokat utaztak, beszélgettek a helytörténetről. Barátságok és ismeretségek születtek a tábor idején. A létszám a kezdeti időkben folyamatosan nőtt. 2013 óta a különféle hazai és EU-s pályázatok, elszaporodó tematikus táborok miatt a mostani időkre már kevesebb a jelentkező, nehezebb a szervezés, hiszen az iskolák, közintézmények számára is létfontosságú a saját projektjeik megvalósítása. 2009-ben még egyedül ez a tábor nyújtott lehetőséget a városi napközi mellett táborozásra.

Végső István

Újabb Fekete István-emlékhelyet avattak Bakócán

Bakóca Község Önkormányzata és a Bakócaért Egyesület szervezésében Fekete István Emlékszobát avattak 2017. október 21-én a helyi Falumúzeumban.

Az emlékszoba egy részlete Fekete István portréjával (Bodó Ákos felvétele)

Ünnepi beszédet mondott Király Gábor polgármester, aki többek között a következőket közölte: „Közel három, életének meghatározó évét töltötte itt, a mi kis községünkben. A falu előkelősei élénk társadalmi életet éltek, akik gyakran meghívták az író is. Ezeken az összejöveteleken ismerkedett meg a szeretett hölgygel, Piller Edittel, a bakócai belgyógyász főorvos lányával. Szerelmem szövődött kettejük közt, érzéseikről hosszú levelekben vallottak egymásnak. 1929. december 12-én kötöttek házasságot a bakócai római katolikus templomban. A szerelmen túl Bakóca azért is volt meghatározó számára, mert munkája során ismét lehetősége nyílt arra, hogy visszatérjen a természethez. Kora hajnalban kelt, lóháton járta be az uradalmat. Az erdőből a földekről hazatérve gyakran ragadott tollat, hogy élményeit, megfigyeléseit feljegyezze a természetről, és az itt élő emberekről. Büszkeséggel tölt el, hogy önéletrajzi regényében, a Ballagó idő című művének egyik részletében dédapámmal, Király Ferkóval, a számadó juhásszal beszélgetett az író.”

Bodó Imre, a dombóvári Fekete István Múzeum alapítója és a Kulturális Egyesület elnöke olvasta fel ifj. Fekete István Chicagóból küldött köszöntő levelét, amelyből szintén idézek: „Bakóca kisgyermek korom óta ismert és szeretett

szó volt nálunk, melyet szüleimtől beszélgetésük közben gyakran hallottam. Tudom, hogy Bakóca szép emléke örökké élt a szívükben és mindketten érezték, hogy 44 éves kapcsolatuk alatt igazán boldogok csak itt voltak.” Megemlítettem, hogy nagy magyar írónk élete és munkássága felterjesztésre került az országos Hungarikum Bizottsághoz, amelynek döntésére várunk. Megjegyeztem továbbá, hogy ez a hetedik emlékhely az országban és nincs még egy magyar író, akit ennyi helyen tisztelnének, mint Fekete Istvánt.

Ezt követően Veres Mariann Fekete István Piller Edithez írott leveleiből olvasott fel. Dénes Anett dalsokrot adott elő, majd Zsirmon Lászlóné felolvasta az író *Egy* című versét.

Az emlékszóbat Király Gábor, a település polgármestere adta át a nagyközönségnek. Az előtérben elhelyezett vendégkönyvbe mindenki beírta elismerő szavait, méltatva, hogy ez a kis baranyai település az összefogás révén csodákra képes!

Bodó Imre

Ismét lesz „Ajakai Századok”!

Megalakult az Ajakai Helytörténeti Klub

Ajka város amatőr helytörténet-kutatói magas szinten művelik és ismerik a kutatás aprólékos, mindenre kiterjedő feltáró, tudományos tevékenységét. Ők azok, akik eligazodnak a levéltárak rengetegében és nemcsak tényeket, adatokat közölnek, hanem az adott korban élt embereket felkutatva hiteles korpét rajzolnak.

Tilhof Endre talán az egyedüli szakember, aki a képzettségének köszönhetően munkája mellett folytatta ezt a tevékenységet, míg mások főként nyugdíjba vonulásuk után megnövekedett szabadidejüket próbálják hasznosan, tartalmasan eltölteni. Ki a családjának, ki a lakóhelyének, vagy a munkahelyének a régmúltjára kíváncsi. Van, aki az internet kínálta lehetőségeket használja ki. Néhányan házról házra járnak, hogy a még fellelhető tárgyakra és emlékekre akadjanak. Mások a levéltárak dokumentációit és az anyakönyvi kivonatok sokaságát lapozgatják. Mindnyájukat a kíváncsiság, a rátalálás élménye vezérli. Természetesen mindehhez egy jó adag településszeretet társul.

A Városi Múzeumban 2018. február 21-én Tilhof Endre nyugalmazott könyvtárigazgató kezdeményezésére alakult meg a lelkes lokálpatriótákat tömörítő, baráti együttműködésen alapuló Ajakai Helytörténeti Klub, 12 településéért tenni akaró városvédő közreműködővel. A csoport a Nagy László Városi Könyvtár és Szabadidő Központ égisze alatt működik, akik támogatják a klub működését, minden segítséget megadnak a tagoknak ahhoz, hogy gyarapítani tudják a város helytörténeti kincsét.

A klub legfőbb célja, hogy a 2013-ban felfüggesztett *Ajkai Századok* folyóiratot, amely Nagy Lajos főszerkesztő sajnálatos halálával megszűnt, újra megjelenesse. Mindezt a művelődési központ vezetése messzemenőig támogatja erkölcsileg és finanszírozza. A kiadvány ez évi szerkesztését Csendesné Bosits Éva vezeti és koordinálja, Tilhof Endre vállalta a lektori teendőket. A klub munkájában és a szerkesztésben részt vesz Poór Andrásné, dr. Gasztonyi Erzsébet, Áment Márton, Domján János, Heffler László, Horváth Károly, Sipos Ottó, Varga György, és Bölcskeiné Kocsis Zsuzsa szakmai igazgatóhelyettes, a Nagy László Városi Könyvtár és Szabadidő Központ képviselőjében. Angermayer Judit muzeológus, a múzeum részéről támogatja a csoportot, amely nyitott azok számára, akik kedvet éreznek

és részt kívánnak venni a város és a környező településrészek múltjának felkutatásában, feldolgozásában.

Az idei szám fő tematikája az I. világháború köré fonódik. A klubtagok fiókjaiban már ott vannak a témával kapcsolatos hiteles, történelmi alapossággal megírt munkák. Ugyanakkor várják a tárgykörrel kapcsolatos dolgozatokat bárkitől, amellyel gazdagodhat a város száz év távlatában és készen állnak a megjelentetésre.

Az *Ajkai Századok*at a tervek szerint az I. világháború befejezésének a centenáriuma tiszteletére szervezett városi programsorozat részeként jelentetik meg. A következő szám a 60 éves várost fogja köszönteni.

Csendesné Bosits Éva

Egy mindszenti honismerő munkásságának elismerése

A dr. Ávéd János vezette praxis nyerte „Az Év Praxisa a Kárpát-medencében” díjat

A hazai honismereti mozgalom rendkívül színes színpadán a Csongrád Megyei Honismereti Egyesület, a „*délvidéki balett*” közös szerepléseiben: ifjúsági akadémia, országos honismereti akadémia stb., immár három évkönyv, nemegyszer megmutatta magát, és „szólistái” közül számosan országosan ismertek. Közéjük tartozik dr. Ávéd János, Mindszent város háziorvosa, akinek praxisa elnyerte *Az Év Praxisa a Kárpát-medencében 2017* díjat. Betegei és tisztelői szavazataikkal (25 463 szavazatot kapott 12 nap alatt) juttatták az elismerő és tiszteletre méltó címhez. Ávéd doktor, aki az egyetemen ugyancsak óraadó, fáradhatatlan közösségéért, Mindszentért és a város lakosaiért végzett munkájában. Mint orvos testi és lelki bajokat gyógyít, mint honismerő pedig szépíti a kisváros szellemi arculatát.

Az idén éppen 60. életévét töltő doktor úr közel 37 éve édesapja – akinek emlékét szobor őrzi a városban – örökébe lépve folytatja a gyógyítást gyógyszerész feleségével együtt. A gyergyóalfalvi születésű édesapja az orvoslásban, a magyarságban, gyűjtőszenvedélyben, a helyi tudat ápolásában és a vadászatban egyaránt példaképe volt jó eszű, nemes lelkű fiának, aki az útmutatást példákkal kapta. Csak egy közülük: 1973-ban járt hátizsákosan az unokabátyjával és a családdal is Erdélyben – haza mentek –, amelyet több út követett. Martin György, „*a magyar néptáncművészet Bartók Bélája*” ajánlotta be őket Kallós Zoltánhoz, akinél laktak Kolozsvárott, és itt ismerkedett meg Korniss Péterrel is. A fiatal gimnazista

*Dr. Ávéd János asszisztensnőivel,
Nagyné Tóth Szilviával (balról)
és Hevesi Józsefnével a díj átvételekor*

nem szemlélődő bazilita módjára élte át az élményeket, hanem azok tettekre serkentették. Maga a gyulai Erkel Diák Ünnepekre *Széki lakodalmi szokások* címmel pályázatot adott be, amellyel ezüstérmet nyert. Egyúttal meghívta Hódmezővásárhelyre a Bethlen Gábor Gimnáziumba a nemrég elhunyt Kallós Zoltánt rendhagyó irodalomóra tartására, amelyet Grezsa Ferenc, a nagy műveltségű irodalomtudós és a diákokat nagy megértéssel szerető igazgató tett lehetővé. Este a könyvtárban lépett fel. Korjellemző: a „nagy testvér” éberségét a rendezvény nem kerülte el, jelentés készült róla, igaz, semmitmondó.

Amilyen sokoldalú Ávéd János reneszánsz személyisége, olyan sokrétű honismereti érdeklődése, amely a tárgyak gyűjtésével kezdődött. Erről így ír: *„Közzetű majd házi orvosi hivatásomból is fakadóan sokan hozták el családi kincseiket, vagy bízták rám őrzött tárgyaikat. Ezt a gesztust én nagyon nagy megtiszteltetésnek érzem, és nagy felelősséget érzek irántuk. Ahogy csak tudom, ezekre mind ráírom, kitől, mikor kaptam, mert vallom, hogy minden tárgy mögött egy ember, egy család, egy emberi sors, egy történet van. Minden tárgynak külön története van! Szerencsére, én még tudom, pontosan kiről, kikről van szó. Ezért egészen máshogy viszonyulok a gyűjteményem darabjaihoz.”*

E gyűjteményből és az apai kollekcióból emelkedett ki lassan az orvostörténeti anyag, és lett gondozója ő, az orvostörténeti adatok és eszközök ma legnagyobb élő magángyűjtője. A tárgyak között található egy több mint 100 éves német gyártású, ma is tökéletesen működő higanyos vérnyomásmérő, egy 1918-ban készült lázmérő, korabeli fogorvosi eszközök és sok más. A gyűjteményből több helyütt rendeztek kiállítást, és látta azt Mindszenten a 2016. évi Országos Honismereti Akadémia arra kiránduló csoportja is.

Egykori orvosos életét tanulmányozva bukkant rá egy kötetben a mindszei születésű Bene Ferenc nevére, aki 1801-ben kezdte a himlő elleni védőoltásokat és Hoffinger János Györgyére, aki a magyar „bányaorvoslás” atyja. Az előbbi emléket Ávéd doktor fáradozása nyomán ma bronz dombormű őrzi Mindszenten. És elkészült a 104 orvos, állatorvos és gyógyszerész életrajzát tartalmazó kötet, amely eddig két kiadást (2000, 2001) ért meg, a harmadik is kiadásra vár. A kötet szép példája a helyi szaklexikonoknak, amelyek erősítik a helyi azonosságtudatot. A benne szereplő még élő személyek négyévente találkoztak rendeznek a szerző szervezésében. A példa a honismerők számára követendő.

Dr. Ávéd János gyűjtőszenvedélyével eljutott a motorokig és autókig, amihez ugyancsak orvosi hivatása vezette el, ugyanis a betegekhez járván sok, már „romjaiban” álló autót és motort látott a házdvarokon, amelyekből ajándékképpen már hét autója van, belőlük már négy OT rendszámú, továbbá egy Bervát és egy Simsont ugyancsak helyrehoztak. Az egyik autót – nagy álma valósult meg – teljesen mindszei mesterek restaurálták. Tagja az országos Zaporozsec és Moszkvics Klubnak. A veterán autók iránt érzett szenvedélyéről idézzük szavait: *„A Mindszei Veterán Egyesület – melynek alapító tagja vagyok – 2017-ben 3 napos országos találkozót szervezett, melynek tervezésében, rendezésében, szervezésében és lebonyolításában is hathatósan részt vettem. Nagyon jól sikerült, az utolsó napon a mindszei Keller Lajos Könyvtár és Kulturális Központ előtt 23 db Moszkvics állt a téren! Sem azelőtt sem azóta nem volt találkozón ennyi Moszkvics! A már előbb említett veterán egyesület évenkénti országos rendezvényén is részt veszek gépeimmel, hogy lássák a mindszeiek: az általuk ismert személyekhez köthető gépek sem vesztek el, lehet őket használni, sőt, ha akarnak, fordulhatnak is vele egyet, hogy érezzék ők is azt a csodálatos érzést, amelyet egy ilyen öreg gép adhat annak, aki ezt értékeli. Itt is azt vallom, hogy minden gép mögött egy család, egy élet, egy történet van. Ezt rövid leírásban mindig ki is teszem a gépekre.”*

A múltidéző rendezvények egyik mozgatója városában ugyancsak dr. Ávéd János 2011 nyarán a Mindszei Napok keretében helyezték el a főtér szép parkjában Apor közép-

kori falu emlékoszlopát. A Pusztuló és Elpusztult Magyar Falvakért Egyesülettel karöltve a Mindszontiek, köztük Pozsár Endre anyagi segítségével készült el az alföldi tájba illő téglaszlop, amely a doktor úr hathatós támogatása nélkül nem valósult volna meg. Ezzel a Vásárhely és Szentek között a középkorban a Tisza folyó mellett feküdt településlánc (Barc, Solt, Körtvélyes, Apor) mindegyikének emlékét egyszerű, ám karakterisztikus téglaszlop őrzi, figyelmeztetve a ma élőket dolgozó elődeikre. Az egykori Apor település egyébként az akkor szomszéd falunak, Mindszontnek a jelenlegi területén létezett.

Ünnepeltünk a lánglelkű honismerőkhöz hasonlóan a munkát 60 évesen sem hagyja abba. Áldozatos gyógyító tevékenysége mellett fáradozik nagy terve megvalósításán, a szecessziós stílusú egykori bankpalota helyreállításán. Talán nem is hisszük el, hogy az egykori alföldi, Tisza menti faluban épült művészi alkotás, igaz, lecsupasztva, ma is áll, és termett lokálpatrióta, aki felújításán fáradozik.

Csongrád megyében Bálint Sándor volt „*a legszögédibb szögédi*”, a közelmúltban elhunyt dr. Tóth Ferenc „*a legmakaibb makai*”. Dr. Ávéd Jánossal, úgy érezzük, folytathatjuk a sort: ő „*a legmindszontibb mindszont*”. További munkájához kérjük Isten áldását, és kívánjuk: bővelkedjék orvoslásában és helyismereti munkájában egyaránt további sikerekben!

Blazovich László

Helyi elismerés honismereti munkáért

„Tóth Árpád-emlékérmet” kapott
Szmolicza József Sándor

Szmolicza József Sándor
a köszönőbeszédét mondja

Isaszeg városában az egyetlen civil kitüntetés a Tóth Árpád Nemzeti Társaskör által adományozott *Tóth Árpád-emlék-érem*. Az alapítók ebben az évben Szmolicza József Sándort, az isaszegi Falumúzeum gyűjteménykezelőjét ítelték a legméltóbbnak az elismerés átvételére. 2018. április 13-án az emlékérmét a több évtizedes isaszegi szolgálataért, múzeumi, helytörténeti, civilszervezeti és egyházi területen kifejtett munkássága elismeréseképpen kapta. A jelölt laudációját dr. Székely András Bertalan alapító tag mondta el. A díj és oklevél átadásában hagyományosan részt vett a névadó költő unokája és unokaöccse: Hollós Máté zeneszerző, dr. Tóth Árpád szociológus, ny. főiskolai tanár, valamint a társaskör jelen volt alapító tagjai.

Dióhéjban szeretném ismertetni a legfontosabbakat az adományozó szervezetről, a díjról és a díjazotról.

2011 tavaszán lett volna Tóth Árpád költő 125 éves. Mivel több nyáron át is a városunkban gyógyult, emléktáblája, róla elnevezett közterület is van Isaszegen. Feleségemmel versmondó versenyt, az életét, munkásságát bemutató kiállítást rendeztünk ez alkalomból. Hogy az évforduló ne múljon el nyomtalanul – a 30-as években irodalmi társaság is őrizte a nevét Isaszegen –, a kezde-

ményezésünkre még abban az évben ősszel a kertünkben megalakítottuk a Tóth Árpád Nemzeti Társaskört. A civil társaság alapítói tizennégyen a Történelmi Vitézi Rend isaszegi és gödöllői tagjai, valamint a feleségeik voltak, név szerint dr. Bucsy László, dr. Kardos Gábor, Kaló Gulmira, Bodrogi Imre, Bodroginé Kunkli Katalin, Csekeő Ervin, Kovács Gábor, Nagy Emma, (az azóta sajnálatosan elhunyt) Szőke András, Szőke Judit, Hanák Ede, Szmolicza József, dr. Székelyné Opre Mária és jómagam.

Ahogy az alapító okiratban leszögeztük: a szervezet „*a költő keresztyén és nemzeti felfogásának megfelelően, a magyar hagyományok éltetését, megismertetését, a sorskérdéseink tudatosítását, a közösségi tennivalóinkból való tevékeny részvételt tűzte ki célul, elsősorban Isaszeg városában. A sikeres nemzetek felismerték, hogy mindenekelőtt a hit és a kultúra biztosítja hosszútávon a fennmaradásukat. A nemes hagyományaink – úgy a népi, mint a vallási, közösségi és a művészeink által létrehozottak – a globalizálódó, egyre inkább a pénzvilág által diktált világunkban és a kozmopolita liberalizmus által fellazított, szétzilált értékrend zűrzavarában világos iránymutatóul kell, hogy szolgáljanak. Mi, a Történelmi Vitézi Rend tagjai és rokonszenvezői, a nemzeti önazonosságunk megőrzése érdekében, szeretnénk a tervezett programjainkkal, kezdeményezéseinkkel hozzájárulni Isaszeg polgársága keresztyén/keresztyén hitének és magyarságtudatának a megerősítéséhez.*”

A függetlenségünk megőrzése érdekében bíróságilag nem jegyeztettük be magunkat, ezért közpénz igénylésére nem vagyunk jogosultak, de társasági szerződéssel rendelkezőként legitim civil szervezetnek számítunk. Egy ízben azonban magánszemélyként egy nem közalapítványhoz sikeresen fordulhattam félévi támogatásért.

Fő működési formánk a *magyarságismereti szabadegyetem*. Mivel a rendezvényeinket szabadon látogathatónak terveztük, így bevétellel nem rendelkezünk. Tehát együttműködésben a Jókai Mór Városi Könyvtárral és a Dózsa György Művelődési Otthonnal és Múzeumi Kiállítóhellyel bérleti díj nélkül használhatjuk havonta a helyiségeiket. Az esetleges útiköltségeket és a kizárólagosan tiszteletdíj nélküli szereplést vállaló vendégek jelképes megajándékozását az alapítók áldozatkészségéből, meg a látogatók önkéntes „perselypénzből” fedezzük.

A felvidéki Csúz kastélyában az alapítási év nyarán volt szerencsém hallgatni Kubinyi Tamás művelődéstörténész előadását, aki a végén felajánlotta, hogy bárhová szívesen elmegy térítésmentesen, ahová hívják. Így alakult ki az első, 2011/12-es tanév programja, a jeles tévés személyiség, művelődéstörténész előadó Álmos Király Akadémiájának kihelyezett tagozataként. Őstörténeti, régészeti, néprajzi, zenei és politikatörténeti témákat tekintettünk át, az esetek többségében komplex módon. Kialakult a törzsközönségünk is helyi, környékbeli és fővárosi érdeklődőkből. Minden alkalomra szórólapot, plakátot készítünk és elektronikusan is értesítjük a potenciális látogatóinkat. A címlistánk folyamatosan egészül ki mindazok adataival, akik igénylik a meghívókat.

Minden nyáron az alapítók hangulatos kerti összejövetelen értékelik az előző tanévet, és ötletbörzén, közösen tervezik meg a következő akadémiai év programját. (Egyes esetekben nem alapító, ám rendszeres látogató témaajánlatát is köszönettel megvalósítottuk.) Ez alkalmakkor tekintjük át a társaskör pénzügyi helyzetét is. A következő tanévekben újabb, s újabb kiváló szakemberek mondtak igent az invitáló szavunkra. Volt közöttük történész, néprajzos, földrajztudós, politikus, politológus, diplomata, katonatiszt, társadalomkutató, nyelvész, íráskutató, irodalmár, filmrendező, mérnök, lelkipásztor, középiskolai és egyetemi tanár, újságíró, filozófus, geofizikus, zene- és képzőművész. A felölelt tárgykörök rendkívül változatosak voltak, az érdeklődők száma esetenként a százat is meghaladta. Nemegyszer helyi zeneművészeket, versmondókat – hivatásosokat és műkedvelőket, gyer-

mekeket és felnőtteket – is felléptettünk kísérőprogram keretében, erősítve ez által is a közösségformáló célkitűzéseinket.

A Tóth Árpád Nemzeti Társaskör – tapasztalatunk szerint – messzemenően betölti hivatását: magas szintű ismereteket nyújt, formálja a keresztény és nemzeti tudatot, és a rendszerességével, vitakör jellegével – hisz minden előadást kérdésfelvetés, párbeszéd követ – *valódi közösséget formál*. Sokan e hét év alkalmain váltak nyitottá a felvetett sorskérdéseink irányában, mások a már meglévő alapjukra építve bővíthették a tudásukat, elkötelezettségüket. A visszatérő látogatók egymással is kommunikálnak, ismeretségek, barátságok születnek.

Négy évvel ezelőtt, három sikeresen lezajlott magyarságismereti szabadegyetemi tanév végén – kibővítve a munkaágainkat – mint alapító tagok, elhatároztuk, hogy *civil elismerést* alapítunk, amelyet évente egy alkalommal (a névadónk születésnapja idején) olyan jeles személyiségnek adományozunk, aki hosszabb időtartamban kifejtett tevékenységével szolgálta városunkat, éspedig a társaskörünk alapelveinek megfelelő szellemiséggel. Az első ízben 2014 tavaszán átadásra került *Tóth Árpád-émlékérm* Bajusz Árpád nagytiszteletű úrnak, Isaszeg református lelkészének ítéltük. A következő évben az elismerésre Surmann Mária karnagy, az isaszegi Gaudium Carminis Kamarakórus alapítója, vezetője bizonyult a legmértőbbnek. Tavalyelőtt Szendrő Dénes geofizikust, az isaszegi református egyházközség gondnokát jutalmazhattuk. 2017-ben dr. Boldizsár Gábor, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem tanszékvezető docense, korábbi dékán érdemelte ki a *Tóth Árpád emlékérm*.

Az alapítók az idén Szmolicza József Sándor múzeumi szakembernek, az isaszegi Dózsa György Művelődési Otthon és Múzeumi Kiállítóhely gyűjteménykezelőjének a munkáját értékelte olyannak, hogy elismerésben részesítse, a következő érdemek alapján.

Szmolicza József Sándor városunknak az emberek által joggal becsült, szerény polgára. 1963-ban született Gödöllőn, a keresztény és nemzeti értékrendet családja mellett az isaszegi Damjanich János Általános Iskolában Nagy László történelem–földrajz szakos tanár mélyítette el benne. Gyümölcstermesztő kertészi szakmunkás képesítését Halásztelken, az érettségit pedig az isaszegi Gábor Dénes Számítástechnikai Szakközépiskolában szerezte. Folyamatosan képezte magát kulturális téren: 1983-ban restaurátor gyakornoki tanfolyamot végzett a Mezőgazdasági Múzeumban, 1986–1987-ben fotóklub vezetési képzésben vett részt a Budai Fotó- és Filmklubnál. 2002-ben jeles eredménnyel abszolválta a gyűjteménykezelői szakot a Magyar Nemzeti Múzeum tanfolyamán.

Tíz évig az első szakmáját hasznosította a Gödöllői Agrártudományi Egyetem kertészeténél, emellett 1983-tól mellékállásban az isaszegi Falumúzeumban vállalt gondnoki munkát. Volt az önkormányzatnál környezetvédelmi munkatárs is három évig. 1995-ben teljesült régi álma, hogy a Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága főállásban alkalmazza az isaszegi Falumúzeumban. 2001–2008 között a helytörténeti gyűjtemény vezetését bízták rá. Az intézménynek a művelődési otthonnal való egyesítése óta a gyűjteménykezelői munkakört látja el.

Már diákkorában bekapcsolódott a Falumúzeum tevékenységébe az alapító, id. Szathmáry Zoltán tanítványaként. Az ő halála után Szmolicza József Sándor is egyike volt azon keveseknek, akik folyamatosan kutatják településünk történelmét. A Múzeumbarátok Köre tagjaként a kezdeti 1980-as évtől részt vett az új múzeum építési munkálataiban, titkárként honismereti szakkört is vezetett. A Múzeumbarátok Körének elnökségében 1982 óta tag, utóbb ellátja a titkári feladatokat.

Szakmai elhivatottsága és a múzeum iránti szeretete példaértékű. Falumúzeumi műszaki fejlesztések sorát végezte el, számos sikeres pályázatot dolgozott ki és tett át a gyakorlat-

ba. A több mint 110 éve alakult isaszegi II. Rákóczi Ferenc Kör zászlajának a restaurálásától, a Szentgyörgyi erdőben feltárt Árpád-kori kovácsműhely régészeti munkálatainak a segítségével át, a Zöld Szív Természetvédő Szakkör vezetéséig számtalan jó ügy fűződik a nevéhez. Gyakorlatilag egy személyben végez minden adminisztratív, tárlatvezetői, technikai és fizikai munkát a múzeumban, időszaki kiállításokat rendez, honlapokat szerkeszt, gazdasági kimutatásokat készít, többekkel együtt évtizedek óta építi a magyar–lengyel kapcsolatokat.

Sokat tett azért, hogy olyan jeles személyiségek, mint dr. Sáska László orvos, Thinagl Szerafin gyógyszerész és mások munkássága ismertté váljon, akiknek tevékenysége Isaszeghez is kötődött. Helytörténeti tanulmányait, cikkeit 1992 óta helyi, megyei és országos kiadványokban olvashatjuk. Jelentős szerepe volt abban, hogy a Múzeumbarátok Köre 2007-ben *Kós Károly-díj*ban, 2014-ben pedig *A Magyarországi Lengyeliségért* díjban részesüljön. Személyes társadalmi, környezetvédelmi és polgári munkáját több helyi elismeréssel jutalmazták.

Sohasem nézte, mikor ér véget a munkaideje, ha valamilyen tennivaló volt az intézményében, vagy valamilyen közösség – többek között a mi társaskörünk vagy a Keresztény/Keresztény Akadémia – tartott előadást a múzeum falai között.

A fenti érdemek alapján a Tóth Árpád Nemzeti Társaskör 2018-ban Szmolicza József Sándor úr több évtizedes teljesítményét ismerte el *Tóth Árpád-émlékéremmel*.

Székely András Bertalan

Dr. Mándics Mihály 90 éves

1928. szeptember 4-én született paraszti családból egy bácskai faluban, Csávolyon. Elemi iskolai tanulmányait szülőfalujában, a tanítóképzőt Baján végezte. Néptanítói rubin diplomáját a közelmúltban vehette át. Levelező tagozaton szerzett Budapesten szaktanítói képesítést. Szegeden pedig tanári oklevelet, ahol a JATE-n 1987-ben doktori címet érdemelt ki történelemtudomány szakból. Értekezésének címe: *A magyarországi bunyevácok története*, amelyet a bírálók „*summa cum laude*” fokozattal díjaztak. Az első állomáshelye 1948 őszén a faluhoz közeli Józsefháza-pusztá volt, ahonnan a belterületi általános iskolához került, majd 1949 őszén a helyi Délszláv–bunyevác Osztatlan Iskola vezetőjévé nevezték ki.

Hét év múlva került vissza a magyar iskolába, ahol 1957-től kisebb megszakítással 1988-ig, nyugdíjba vonulásáig volt az iskola AMK igazgatója.

Mindenkori tanári feladatait korának legmagasabb színvonalán látta el. Nemcsak a diákjait, de kollégáit is tanította. Oktatási, iskolaszervezési módszerei országosan ismertek voltak. 1975-ben minisztériumi felkérésre jelent meg *A csávolyi iskola* című könyve, amely nagy visszhangot keltett.

Végtelen türelme, humorérzéke sok embert vonzott, ez a tisztelet ma is tart.

Dr. Mándics Mihály

Számos magas elismerés bizonyítja kivételesen tartalmas munkáját. Ennek egyik bizonyítéka az *Apáczai Csere János-díj*.

Csak Csávolyon tanított, 44 évi szolgálatból 24 évet iskolaigazgatóként.

A napi munkája mellett közéleti tevékenységet és kutatómunkát is végzett mint helytörténész. Huszonkét könyvet publikált és számos néprajzi tanulmányt. A bunyevácok történetírója, külföldön is elismert szakember. 1973 és 1981 között a Magyarországi Dél-szlávok Demokratikus Szövetségének főtitkára. Nevéhez fűződik a Bajai Bunyevác Tájház megnyitása.

A honismereti mozgalomnak egy életre elkötelezte magát, még 1960-ban, a kezdet kezdetén. 1964-ben létrehozta a Csávolyi Falumúzeumot. Jelen volt az országos honismereti mozgalom bölcsőjénél. 1968-tól hosszú időn át tagja volt az országos vezetésnek is, a Bács-Kiskun Megyei Egyesület elnöke volt. Ma is tiszteletbeli tagja az országos egyesületnek, örökös tiszteletbeli megyei elnök. A Magyar Néprajzi Társaság tiszteletbeli tagja. A Csávolyi Honismereti Baráti kör elnöke. Krónikaíró. Naszvad szlovákiai testvértelepüléssel a kapcsolatok előkészítője. A felvidéki magyarság iránt – elhunyt felesége kapcsán – különös érzékenységet mutatott (lásd *Hol van a hon?* [2011] című könyvét).

Közéleti munkásságához tartozik, hogy a Bajai járás 12 településének országgyűlési képviselője volt 1963–1981 között.

Számos kitüntetés között 2008-ban életútja elismeréseként *A Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje* kitüntetést kapta. Az Országos Horvát Önkormányzat *Életműdíj*-ban részesítette. A Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat *Magyar Nemzeti Kisebbségiekért* díját kapta meg. Csávoly község 2009-ben *díszpolgárrá* választotta.

Lakóhelyéhez való hűsége, példás, tiszta szívű személyisége teljesítményeiben tükröződik. Nála a feltárás, az újraalkotás, publikáció komplexen jelentkezik. Írásai magyar, horvát, szerb, német nyelven jelennek meg, illetve kétnyelvűen.

Dr. Mándics Mihály nemzeti ügynek tekinti a helytörténetet, a néprajzot, amelyeket a hon- és népismeret fogalomkörébe szoktak foglalni. Lankadatlan kitartással ír a szívének, lelkének kedves témakörökről, családja életútjáról, unokáiról, dédunokáiról.

Ő az atyai bölcs barátom. Élettapasztalatait szívesen osztja meg a hozzá fordulokkal. Sokat olvas, köztük a *Bibliát* is. A vele való beszélgetés szellemi felüdülés, „*Tanár*” marad élete végéig. Életműve példaértékű.

Tanítványai nevében kívánok dr. Mándics Mihálynak hosszú és tartalmas, boldog életet! Tehesse azt, amit legjobban szeret: kutatni – írni – segíteni másokon!

Fekete Imre

HÍREK

Alapkövetétel a Göcseji Falumúzeumban. Elhelyezték az új fejlesztések alapkövét az ország első szabadtéri néprajzi múzeuma alapításának 50. évfordulóján 2018. augusztus 20-án Zalaegerszegen, a Göcseji Falumúzeumban. A *Terület- és településfejlesztési operatív program* keretéből és állami forrásból kétmilliárd forint értékű beruházás kezdődhet a skanzenben. 2020-ig olyan fejlesztés valósul meg, amely Zalaegerszeg turizmusának és idegenforgalmának is lendületet ad. A Göcseji Falumúzeum 1968. augusztus 20-án nyitotta meg kapuit a zalai megyeszékhelyen. (MTI, 2018. aug. 21.)